

บทที่ 1

บทนำ

นับตั้งแต่สงครามโลกครั้งที่ 2 เป็นต้นมา กิจการโทรทัศน์ได้ก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว ในปี พ.ศ. 2492 เมอเดิน ไอเลสเวอช ประธาน N.B.C. (National Broadcasting Company) คนแรกกล่าวไว้ว่า อีก 3 ปีข้างหน้า โลกจะได้เห็นจุดจบของวิทยุ¹ แต่ข้อเท็จจริงซึ่งปรากฏมาจนทุกวันนี้ กลับกลายเป็นว่าวิทยุได้เป็นคู่แข่งของโทรทัศน์ เมื่อเปรียบเทียบวิทยุกระจายเสียงและโทรทัศน์ซึ่งมีสถานีวิทยุกระจายเสียงในประเทศไทย จะแบ่งเป็นสถานีวิทยุกระจายเสียงความถี่กลาง ในกรุงเทพมหานคร มีจำนวน 45 สถานี ภาคกลางและภาคตะวันออกเฉียงเหนือมี 11 สถานี ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมี 21 สถานี ภาคเหนือมีจำนวน 30 สถานี และภาคใต้มีจำนวน 17 สถานี รวมสถานีวิทยุกระจายเสียงความถี่กลาง 124 สถานี นอกจากนี้ยังมีสถานีวิทยุกระจายเสียงความถี่สูงมาก (VHF / FM) ในกรุงเทพมหานครมี 32 สถานี และในต่างจังหวัดรวม 22 สถานี รวมสถานีวิทยุกระจายเสียงความถี่สูง 54 สถานี² ส่วนจำนวนสถานีโทรทัศน์ในกรุงเทพมหานคร แยกเป็นระบบ 525 เส้น มีจำนวน 2 สถานี ระบบ 625 เส้นมี 3 สถานี ในต่างจังหวัดมีสถานีโทรทัศน์ที่จังหวัดลำปาง จังหวัดขอนแก่น และจังหวัดสงขลา จะเห็นได้ว่าคลื่นความถี่ของวิทยุจะครอบคลุมเนื้อที่ของประเทศทุกจังหวัด และราคาของเครื่องรับวิทยุก็มีราคาถูกกว่าเครื่องรับโทรทัศน์อีกด้วย

1

Edgar E. Nillis , A Radio Director's Manual, Campus Publishers Michigan, 1961. p. 2

2

เสงี่ยม เมาทองสุข การสัมมนาแห่งชาติว่าด้วยวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ เรื่องการส่งเสริมรายการให้มีคุณค่า "เรื่อง จำนวนสถานีวิทยุกระจายเสียงในประเทศไทย"

วิทยุกระจายเสียงเป็นสื่อมวลชนที่มีอิทธิพลสูงมากในบรรดาสื่อสารมวลชนทั้งหลาย สามารถส่งสารไปยังมวลชนได้รวดเร็วโดยสื่อมวลชนประเภทอื่น เช่น หนังสือพิมพ์ โทรทัศน์ ภาพยนตร์ ต้องใช้เวลาและอาศัยการคมนาคม แต่วิทยุสามารถเข้าไปถึงประชาชนได้ทุกเวลา และทุกสถานที่ แม้แต่ที่ซึ่งไม่มีไฟฟ้าหรือทางไกลคมนาคม "ปัจจุบันประเทศต่าง ๆ เกือบทั่วโลก ใช้วิทยุเป็นสื่อสารในการทำสงครามจิตวิทยาในการทำปฏิวัติรัฐประหารแทบทุกประเทศ"

วิทยุกระจายเสียงสามารถเข้าถึงบุคคลทุกประเภททั้งเด็กและผู้ใหญ่ ผู้ที่ได้รับการศึกษาและผู้ที่ไม่อ่านหนังสือไม่ออก

ในด้านการรับฟังวิทยุกระจายเสียงของประชาชน สำนักงานสถิติแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี ได้ดำเนินการสำรวจรายละเอียดของการรับฟังรายการวิทยุของประชาชน โดยมีวัตถุประสงค์ 2 ประการ คือ ประการแรก เพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับจำนวนครัวเรือนที่มีวิทยุ จำนวนครัวเรือนที่มีโทรทัศน์ จำนวนเครื่องรับวิทยุและโทรทัศน์ในเขตและนอกเขตเทศบาลเป็นรายภาค และจังหวัด ประการที่สอง เพื่อรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลด้านลักษณะและนิสัยในการรับฟังวิทยุ และในการรับชมโทรทัศน์ รวมทั้งความชัดเจนของเสียงวิทยุและภาพโทรทัศน์ ที่สถานีส่งออกอากาศในเขตและนอกเขตเทศบาลเป็นรายภาค

ในด้านการสำรวจเครื่องรับวิทยุ ทางสำนักงานสถิติแห่งชาติสำรวจได้ผลดังนี้

"จำนวนครัวเรือนที่สำรวจทั่วราชอาณาจักรทั้งหมด	5,401,954	ครัวเรือน
ครัวเรือนที่มีเครื่องรับวิทยุ	2,404,882	ครัวเรือน
จำนวนเครื่องรับวิทยุ	2,554,503	เครื่อง" ⁴

3. สำนักงานสถิติแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี "รายงานผลการสำรวจวิทยุและโทรทัศน์ : การรับฟังวิทยุ ทั่วราชอาณาจักร พ.ศ. 2511/12" หน้า 1

4. เรื่องเดียวกัน หน้า XXXIV

ทางรัฐบาลได้เห็นคุณค่าของวิทยุกระจายเสียงในการที่จะใช้เป็นอุปกรณ์เพื่อการประชาสัมพันธ์และเผยแพร่การศึกษาทั่วไป จึงได้มีการสัมมนาแห่งชาติ ว่าด้วยวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ เรื่องการส่งเสริมรายการให้มีคุณค่า ครั้งที่ 1 เมื่อวันที่ 22 - 26 พฤษภาคม 2515 ณ โรงแรมบางแสน ชลบุรี วัตถุประสงค์ของการสัมมนาข้อหนึ่งคือ "เพื่อร่วมกันพิจารณาหาหนทางส่งเสริมรายการที่มีคุณค่าตามแผนงานวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์เพื่อการศึกษาต่อไป"⁵

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

วิถีแห่งการศึกษาอาจแบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือการศึกษาในโรงเรียน กับการศึกษา
นอกโรงเรียน การศึกษาในโรงเรียนหมายถึงการศึกษาที่จัดขึ้นเป็นชั้นภายในโรงเรียน ส่วนการ
ศึกษานอกโรงเรียนหมายถึง การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ทั้งหลาย ซึ่งอยู่นอกระบบชั้นเรียน
เช่น การเรียนรู้จากพ่อแม่ การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้จากสื่อสารมวลชน เช่น วิทยุ
หนังสือพิมพ์ โทรทัศน์ เป็นต้น ระบบการศึกษาส่วนมากมุ่งให้ประชากร มีโอกาสได้ศึกษาอย่าง
เท่าเทียมกัน แต่ตามความจริงแล้ว ความเสมอภาคทางการศึกษาจะเกิดขึ้นไม่ได้ ถ้าจัดการศึกษา
โดยใช้ระบบโรงเรียนอย่างเดียว เนื่องจากค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาในระดับอุดมศึกษาคิดเป็นรายหัว
แล้วแตกต่างกับค่าใช้จ่าย เพื่อการศึกษาในระดับประถมศึกษา

✕ "การศึกษานอกโรงเรียนเป็นการศึกษาที่ไม่มีขอบเขตจำกัด ไม่มีใครดูแลให้เป็นไปใน
ทางใดทางหนึ่ง กระบวนการศึกษานอกโรงเรียนนี้ สื่อสารมวลชนนับว่าเป็นเครื่องมือของการศึกษา
ที่สำคัญที่สุดที่คนมีโอกาสดูฟังได้โดย สะดวก รวดเร็ว"⁶

⁵ บุญถิ่น อัครถาวร "คำกล่าวรายงานของประธานคณะกรรมการประสานงานวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ เพื่อการศึกษาแห่งชาติ" ในพิธีเปิดการสัมมนาแห่งชาติ ว่าด้วยวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ ครั้งที่ 1 ณ ศาลากลางจังหวัดชลบุรี วันที่ 22 พฤษภาคม 2515

⁶ ไพฑูรย์ สีนลารัตน์, "บทบาทของสื่อมวลชนในการศึกษา" เอกสารประกอบการสัมมนา เรื่องสื่อสารมวลชนกับการศึกษา, แผนกอิสระวารสารศาสตร์ และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 19 - 21 กรกฎาคม 2516

สื่อสารมวลชนจะมีบทบาทสำคัญในการเสนอข่าว ข้อคิด บทความอันจะเป็นประโยชน์ และเป็นความรู้แก่ประชาชน เป็นการยกระดับความรู้ รสนิยม ส่งเสริมให้ประชาชนร่วมมือกันแก้ ปัญหาที่ประสบอยู่ เปลี่ยนแปลงทัศนคติ ค่านิยม อนุรักษ์วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณีที่ดีงาม ปรับปรุงส่งเสริมสุขภาพ ทั้งทางร่างกายและจิตใจ ให้ประชาชนได้เข้าใจในสิทธิและหน้าที่ของ พลเมือง ระบอบประชาธิปไตย สนใจกิจการบ้านเมือง และมีส่วนในการปกครองประเทศ

แม้สื่อสารมวลชนจะมีบทบาทสำคัญต่อการศึกษา "ความจริงที่ว่า บริการสื่อสารมวลชน จะดำรงอยู่ได้ต้องสนองความต้องการของผู้ปล้ำภัยการ ซึ่งขึ้นอยู่กับความต้องการ รสนิยม ความสนใจ ความรู้พื้นฐานของตลาดหรือผู้บริโภคสินค้าเป็นสำคัญ"⁷ ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากบริษัท ห้างร้านใหญ่ ๆ ที่มีผลิตภัณฑ์ประเภทบริโภค ใช้การวิจัยเพื่อสำรวจความต้องการและรสนิยมของ ประชาชนในการรับฟัง รับชม หรือการอ่าน รายการที่ประชาชนสนใจและต้องการส่วนมากเป็น รายการบันเทิง รายการที่เป็นความรู้นั้นประชาชนไม่ชอบโดยถือว่าน่าเบื่อหน่าย ดังนั้นผู้ปล้ำภัย รายการจึงมุ่งส่งเสริมรายการบันเทิงเป็นส่วนใหญ่ หรือเกือบทั้งหมด ส่วนรายการที่เป็นวิชาการ หรือให้ความรู้ มักไม่ค่อยมีใครสนใจที่จะเป็นผู้ปล้ำภัยการ ฉะนั้นผลปฏิบัติของการจัดรายการ จึงเป็นไปเมื่อการค้า

การจัดรายการของสถานีวิทยุกระจายเสียงในปัจจุบันยังมีความบกพร่อง ทั้งในการจัด รายการและเทคนิค ส่วนใหญ่รายการเป็นไปในรูปของการบันเทิง รายการเพลงโฆษณาสินค้า บทความ สารคดี ชาวในประเทศ ชาวต่างประเทศ ชาวกีฬา รายการของชนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง ยังมีน้อย เช่น รายการสำหรับคนตาบอด คนพิการ ชนพื้นเมือง รายการสำหรับเกษตรกร และ เนื่องจากระดับการศึกษาของประชาชนมีระดับแตกต่างกันมาก การจัดรายการโดยทั่ว ๆ ไปมิได้ คำนึงถึงเรื่องนี้มากนัก และไต่เพ่งเล็งในด้านการค้ามากเกินไป จึงทำให้ขาดการยกระดับทางรสนิยมและระดับทางด้านการศึกษา

⁷ ดร. วีรยุทธ วิเชียรโชติ, "สื่อมวลชนกับช่องว่างทางการศึกษา" เอกสารประกอบการสัมมนา เรื่องสื่อสารมวลชนกับการศึกษา, แผนกอิสระวารสารศาสตร์ และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 16 - 21 กรกฎาคม 2516

บรรดาผู้จัดรายการวิทยุกระจายเสียงไม่มีความเข้าใจ ขาดความรู้ถึงปัญหาความต้องการ สภาพความเป็นอยู่ของประชาชนส่วนใหญ่ จึงไม่สามารถจัดรายการวิทยุกระจายเสียงได้สนองความต้องการของประชาชน หรือช่วยแก้ปัญหาได้ตรงจุด "บทบาทของสื่อสารมวลชน ควรที่จะศึกษาสภาพปัญหา ความต้องการ ความจำเป็นของประชาชน และพยายามให้การศึกษาตลอดชีพแก่เขาด้วยการพยายามเปลี่ยนท่าทีและทัศนคติตลอดจนการใช้เทคนิคสื่อสารใหม่ ๆ ช่วยให้ประชาชนยอมรับข่าวสารด้านความรู้ และความบันเทิงไปพร้อม ๆ กัน" ⁸

สถานีวิทยุกระจายเสียงน่าจะมีการวิจัยและประเมินผลงานของสถานีเพื่อเป็นเครื่องวัดความสมบูรณ์ของสถานี เป็นการแก้ไขและช่วยปรับปรุงรายการให้ดียิ่งขึ้น ⁹ วัตถุประสงค์ของการวิจัยอาจจำแนกได้หลายอย่าง อาจทำการวิจัยเพื่อรู้แต่เพียงว่า จำนวนผู้ฟังมีมากน้อยเท่าไร เหตุใดคนจึงฟัง เหตุใดคนจึงไม่ฟัง ฟังมีความรู้ลึกอย่างไรต่อสถานี ผู้ฟังเป็นใคร ฟังเมื่อไร เป็นเวลานานเท่าใด ผู้ฟังมีการศึกษาอยู่ในระดับใด เพศใด อยู่ที่ใด ดังนี้ เป็นต้น

⁸ ดร.วีรยุทธ วิเชียรโชติ เรื่องเดิม

⁹ รัตนา บุญยะรัตเวช, "การวิจัยและประเมินผลวิทยุ", สื่อมวลชนวิทยุกระจายเสียง, (สำนักพิมพ์แพรวพิทยา : พระนคร พ.ศ. 2508), หน้า 254

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

ประชาคม

เป็นความคิดเห็นของคนกลุ่มใหญ่ที่มีต่อกิจกรรมหรือการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่ง การที่จะทราบได้ว่าคนกลุ่มนั้นมีความต้องการหรือมีความคิดเห็นอย่างไร ก็ใช้วิธีสำรวจโดยการสัมภาษณ์ การสังเกต จดบันทึก ใช้แบบสอบถาม การสำรวจสถานะต่าง ๆ ขึ้นอยู่กับกลุ่ม เช่น การสำรวจตลาด สํารวจกลุ่มบุคคล (ภาพยนตร์ โทรทัศน์ ผู้ฟัง (วิทยุ) ผู้อ่าน (หนังสือ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร) การวิจัยครั้งนี้ จะใช้คนกลุ่มเล็ก ๆ เป็นตัวแทนของประชากร

รายการวิทยุเพื่อ การศึกษาประชา ชน

หมายถึงรายการที่ส่งเสริมวิทยุการ วัฒนธรรม การอาชีพ
แนวทางการดำเนินชีวิตที่แก่เยาวชน และประชาชน¹⁰

รายการเพื่อการศึกษาจะจัดรายการที่สถานีเพื่อการค้าไม่ได้
จัด เช่น สถานีเพื่อการค้าจัดรายการเพลงลูกทุ่ง เพลงโล่ที่มีวลี
เพลงคลาสสิก เพลงสำหรับเยาวชน นอกจากนี้รายการการศึกษา
ยังจัดรายการสำหรับเด็กและเยาวชน การอภิปราย การสัมภาษณ์
ข่าวและอธิบายประถอมข่าว บทความ สารคดีทางการเกษตร
ศิลปวัฒนธรรม ศาสนา วรรณคดี รายการเพื่อการศึกษาควรมี
รายการประเภทส่งเสริมวัฒนธรรมให้ความรู้และข่าวสารที่ถูกต้อง
แก่ประชาชน รายการสำหรับผู้ฟังกลุ่มพิเศษ เช่น คนตาบอด
คนพิการ นักโทษ ชนพื้นเมือง รายการเพื่อเกษตรกร

¹⁰ วิจิตร ภักดีรัตน์, "สถานีวิทยุกระจายเสียงเพื่อการศึกษา กับสถานีวิทยุกระจายเสียงเพื่อการค้า", การสัมมนาแห่งชาติ ว่าด้วยวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ ครั้งที่ 1 2515, หน้า 215

จุดมุ่งหมายของการเสนอรายการเพื่อการศึกษา มุ่งให้ผู้ฟังมีความเข้าใจ
สังคมทุกระดับให้ดีขึ้น และร่วมมือกันแก้ไขเหตุการณ์ จุดสำคัญของการ
เสนอรายการประเภทนี้คือ ต้องมีความทันต่อเหตุการณ์

ศูนย์เทคโนโลยี เป็นหน่วยราชการที่ตั้งขึ้นใหม่ตามพระราชกฤษฎีกา ปรับปรุงส่วน
ทางการศึกษา ราชการของกระทรวงศึกษาธิการ เมื่อเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2515
สังกัดกรมวิชาการ ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา เกิดขึ้นด้วยการรวบรวม
รวมหน่วยงานที่แยกกันอยู่หลายสังกัด เข้ามารวมอยู่ในสังกัดเดียวกัน
ได้แก่

1. งานวิทยุกระจายเสียงและงานเอกสารวารสาร เดิมสังกัด
กองเผยแพร่การศึกษา สำนักงานปลัดกระทรวง
2. งานหน่วยโสตทัศนศึกษา เดิมสังกัดกองการศึกษาผู้ใหญ่
กรมสามัญศึกษา
3. ศูนย์วัสดุการศึกษา ซึ่งสังกัดกรมวิชาการเดิมและยุบไปในการ
ปรับปรุงส่วนราชการครั้งนี้

ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา มีหน้าที่ให้บริการการจัดการศึกษา
ปรับปรุงและส่งเสริมคุณภาพการเรียนการสอนในโรงเรียน สถาบัน
ศึกษา ส่งเสริมการศึกษานอกโรงเรียน โดยใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ
ผลิตอุปกรณ์ และเครื่องมือที่ใช้ในการสอน จัดดำเนินการวิทยุกระจาย
เสียงเพื่อการศึกษา ทั้งวิทยุโรงเรียนและวิทยุการศึกษา ตลอดจน
โทรทัศน์การศึกษาและโทรทัศน์โรงเรียน แบ่งส่วนราชการออกเป็น
7 ฝ่ายคือ

1. ฝ่ายธุรการ
2. ฝ่ายเทคนิค
3. ฝ่ายผลิตอุปกรณ์
  - 3.1 งานช่าง
  - 3.2 งานวิชาการ
4. ฝ่ายวิทยุเพื่อการศึกษาประชาชน แบ่งงานเป็น
  - 4.1 งานจัดรายการ
  - 4.2 งานวิชาการ
5. ฝ่ายวิทยุโรงเรียน แบ่งงานเป็น
  - 5.1 งานจัดรายการ
  - 5.2 งานวิชาการ
6. ฝ่ายโทรทัศน์เพื่อการศึกษา แบ่งงานเป็น
  - 6.1 งานจัดรายการ
  - 6.2 งานวิชาการ
7. ฝ่ายเอกสารและวารสาร แบ่งงานเป็น
  - 7.1 ผลิตเอกสารและวารสารทางวิชาการ
  - 7.2 งานพิมพ์
  - 7.3 งานเผยแพร่

กลุ่มผู้ฟัง

หมายถึงกลุ่มผู้ฟังวิทยุกระจายเสียง ประกอบด้วยบุคคลจากอาชีพต่าง ๆ ได้แก่ ครู ข้าราชการ ข้าราชการบำนาญ พนักงาน และนักศึกษา

ความมุ่งหมายของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยต้องการทราบความสนใจของประชาชนที่มีต่อรายการวิทยุ เพื่อการศึกษาประชาชน ซึ่งศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา กรมวิชาการ จัดกระจายเสียงออกอากาศ ณ สถานีวิทยุศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ โดยผู้วิจัยได้มีวัตถุประสงค์ในการวิจัยคือ

1. เพื่อศึกษาประเภทของรายการที่ประชาชนสนใจรับฟัง
2. เพื่อศึกษารูปแบบของรายการที่ประชาชนสนใจรับฟัง
3. สำนักรวบรวมเวลาที่ประชาชนส่วนใหญ่ใช้ในการรับฟังวิทยุ
4. สำนักรวบรวมความสนใจของประชาชนในการรับฟังรายการวิทยุ เพื่อการศึกษาประชาชน
5. เป็นแนวทางในการปรับปรุงรายการวิทยุเพื่อการศึกษาประชาชนให้สนองความต้องการของประชาชน

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการสำรวจความสนใจของประชาชนในรายการศึกษาสำหรับประชาชน เฉพาะของสถานีวิทยุศึกษา กระทรวงศึกษาธิการเพียงแห่งเดียว โดยจำกัดอยู่ในขอบเขตดังนี้

1. ศึกษารายการกระจายเสียงของสถานีวิทยุศึกษา จากเอกสารรายการกระจายเสียงวิทยุศึกษา เฉพาะเดือนธันวาคม 2516 และเดือนมกราคม 2517 เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม
2. สร้างแบบสอบถามเพื่อสำรวจความสนใจและความคิดเห็นของผู้ฟังที่มีต่อรายการวิทยุเพื่อการศึกษาประชาชน เฉพาะในกรุงเทพมหานคร

3. ตัวอย่างประชากร คัดมาจากบุคคลผู้มีอาชีพต่างกัน 5 ประเภท โดยไม่คำนึงถึงอายุ เพศ และระดับการศึกษา ตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยจำแนกเป็น

- ก. ครูโรงเรียนรัฐบาล โรงเรียนราษฎร์ และโรงเรียนเทศบาล
- ข. ข้าราชการ
- ค. ข้าราชการบำนาญ
- ง. พนักงาน ลูกจ้าง
- จ. นักศึกษา

ขอตกลงเบื้องต้น

1. รายการกระจายเสียงของสถานีวิทยุศึกษา มีความเหมือนกันทุกเดือน แต่เนื้อหาสาระที่ให้อาจารย์ฟังแตกต่างกันไป
2. ตัวอย่างประชากรถือว่าเป็นตัวแทนของกลุ่มที่รับฟังสถานีวิทยุศึกษา

ขอจำกัดของการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง "ประชามติในเขตกรุงเทพมหานครเกี่ยวกับรายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อการศึกษาประชาชน ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา" อาจเกิดความไม่สมบูรณ์ในบางแง่ของการวิจัย ด้วยสาเหตุดังต่อไปนี้

1. แบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามชนิดให้เลือกตอบ ผู้ตอบแบบสอบถามไม่สามารถให้ความคิดเห็นนอกเหนือไปจากข้อความที่ให้ในแบบสอบถาม ซึ่งอาจไม่ตรงกับความคิดเห็นหรือข้อเท็จจริงของผู้ตอบแบบสอบถาม
2. ตัวอย่างประชากรที่คัดเลือกมามีจำนวนน้อย และมีเพียง 5 อาชีพ

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้จะได้ประโยชน์ดังต่อไปนี้

1. ให้ประโยชน์ต่อสถณีวิธยมศึกษาโดยตรง เพื่อที่จะใช้เป็นแนวทางในการสำรวจการรับฟังรายการกระจายเสียงของสถานีให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น
2. ได้ทราบความต้องการของประชาชนในการรับฟังรายการวิทยุเพื่อการศึกษาประชาชน
3. เป็นแนวทางในการปรับปรุงการเสนอรายการวิทยุเพื่อการศึกษา ให้สนองความต้องการของผู้ฟัง
4. ช่วยให้สถานีวิทยุกระจายเสียงสถานีอื่น ๆ ได้ทราบข้อเท็จจริงและความคิดเห็นของผู้ฟังรายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงรายการกระจายเสียงให้มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

การวิจัยที่เกี่ยวข้อง

พ.ศ. 2512 สันตัก ภิบาลสุข¹¹ ได้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง "ทัศนคติและความคิดเห็นในการใช้สื่อมวลชนเพื่อการศึกษาของนักเรียนฝึกหัดครูประกาศนียบัตรวิชาการศึกษา ในสถานศึกษาฝึกหัดครูจังหวัดพระนครและธนบุรี ปีการศึกษา 2511" การวิจัยครั้งนี้ วิเคราะห์เกี่ยวกับการฟังวิทยุ วิเคราะห์เกี่ยวกับการดูโทรทัศน์ วิเคราะห์เกี่ยวกับการดูภาพยนตร์ วิเคราะห์เกี่ยวกับการอ่านหนังสือพิมพ์รายวัน วิเคราะห์เกี่ยวกับการอ่านนิตยสาร ของนักเรียนฝึกหัดครู จะขอคัดมาแต่เฉพาะเรื่องที่เกี่ยวข้องคือ การวิเคราะห์เกี่ยวกับการรับฟังวิทยุ สรุปได้ว่า นักเรียน

---

¹¹ สันตัก ภิบาลสุข, "ทัศนคติและความคิดเห็นในการใช้สื่อมวลชนเพื่อการศึกษาของนักเรียนฝึกหัดครูประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาในสถานศึกษาฝึกหัดครู จังหวัดพระนคร ธนบุรี ปีการศึกษา 2511", ปรินูณานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต วิทยาลัยวิชาการศึกษาระสาณมิตร, 2512

เด็กหัดครูร้อยละ 97.05 ใช้แหล่งความรู้ในการศึกษาจากวิทยุ

จำนวนร้อยละ 62.95 มีเครื่องรับวิทยุของตนเอง

ร้อยละ 52.05 ฟังวิทยุจากเครื่องรับที่บ้านของนักเรียนเอง

ร้อยละ 77.27 ฟังวิทยุทุกวัน ใช้เวลาฟังวิทยุประมาณ 1 ชั่วโมง 31 นาที ถึง 2 ชั่วโมง 30 นาที

ร้อยละ 70.68 ฟังวิทยุในขณะมีเวลาว่างหรือพักผ่อน

ร้อยละ 83.64 ได้ใช้เหตุผลต่าง ๆ ใ้ครครวญดูก่อน เมื่อเห็นว่าถูกต้อง จึงปฏิบัติตาม

ทัศนคติที่มีต่อรายการวิทยุในด้านการศึกษา รายการที่ให้ประโยชน์ด้านการศึกษาที่มีความสำคัญอันดับแรก ได้แก่ข่าวประจำวัน และประจำสัปดาห์ อันดับรองลงมาได้แก่รายการบทความ และสารคดี รายการวิทยุที่ให้ประโยชน์ทางการศึกษา อันดับสุดท้ายได้แก่ละคร นวนิยาย และการแสดงอื่น ๆ

พิจารณาค่าความสำคัญโดยเฉลี่ยแล้ว ค่าความสำคัญอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง คือรายการวิทยุที่ให้ประโยชน์ทางการศึกษา ในระดับปานกลาง

นักเรียนเด็กหัดครูใช้วิทยุช่วยในการศึกษาเกี่ยวกับความรู้ทั่วไปเป็นอันดับแรก รองลงมาคือ สังคมศึกษา คณิตศาสตร์ช่วยในอันดับสุดท้าย

นักเรียนเด็กหัดครูเห็นว่า อุปสรรคในการใช้วิทยุเพื่อประโยชน์ทางการศึกษา คือ

1. ขาดคำแนะนำในการเลือกรายการที่เป็นประโยชน์
2. ขาดความรู้และประสบการณ์ในการเลือกรายการที่เป็นประโยชน์

ความคิดเห็นของนักเรียนเด็กหัดครูประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาเกี่ยวกับการจัดรายการวิทยุ เพื่อให้ได้ประโยชน์ทางการศึกษาอาจสรุปได้ดังนี้

1. ควรจัดรายการเกี่ยวกับการศึกษาให้มากขึ้น เช่น บทความ สารคดี เกณฑ์ความรู้ทั่วไป และวิทยากรต่าง ๆ ชาว อภิปราย วิชาความรู้ต่าง ๆ นิยายสั้น ๆ ซึ่งมีคติสอนให้คนทำดี

2. ควรลดรายการและเรื่องที่ไร้สาระบางอย่างออกเสียบ้าง อาทิเช่น โฆษณา ละคร นวนิยาย คำพูดที่ไร้สาระ และเพลง
3. มีการควบคุมการใช้ภาษาไทยถูกต้อง
4. ควรจัดให้มีรายการถาม - ตอบปัญหา ทายปัญหา โต้ว่าที่ แนะนำอาชีพ และแนวการเรียนการศึกษาต่อ รายการแม่บ้าน รายการเกี่ยวกับการแพทย์
5. ควรจัดให้มีรายการสนทนาภาษาอังกฤษมากขึ้น
6. ออกข่าวและเรื่องราวต่าง ๆ ที่เป็นความจริงสามารถเชื่อถือได้
7. เพิ่มรายการเกี่ยวกับศิลปะ มารยาท วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี ในท้องถิ่นต่าง ๆ ของไทย และของต่างประเทศ
8. ควรจัดให้มีรายการตอบปัญหาระหว่างนักเรียนโรงเรียนต่าง ๆ
9. รายการที่ให้ความรู้ต่าง ๆ ควรจัดให้ตรงเวลาที่นักเรียน นักศึกษาจะรับฟังได้

เมื่อ พ.ศ. 2513 นางสาวไพพร เล็กอุทัย¹² ได้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง "การสำรวจรายการการศึกษาทางวิทยุกระจายเสียงในจังหวัดพระนคร" สรุปผลการวิจัยว่า

1. การสำรวจการจัดรายการวิทยุ สถานีวิทยุศึกษา จัดรายการมรศึกษามากกว่ารายการทั่วไป ส่วนสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย สถานีวิทยุ ท.ท.ท. และสถานีวิทยุ 1 ป.ณ. จัดรายการการศึกษาน้อยกว่ารายการทั่วไป

¹² ไพพร เล็กอุทัย, "การสำรวจรายการการศึกษาทางวิทยุกระจายเสียงในจังหวัดพระนคร", วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต แผนกวิชาโสตทัศนศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2513

2. การรับฟังวิทยุ ครูสนใจฟังวิทยุมากตั้งแต่วันจันทร์ - วันอาทิตย์ ใช้ช่วงเวลา 5.00 - 7.00 น. ครูส่วนใหญ่ชอบฟังข่าวมากที่สุด การโฆษณาสินค้าไม่สนใจเลย เกี่ยวกับรายการวิทยุต่าง ๆ ครูเห็นว่าให้ความรู้มากพอควร รายการวิทยุที่ให้ประโยชน์ทางการศึกษาแก่ครูมากพอควร คือสารคดี ข่าวต่าง ๆ และความรู้ด้านต่าง ๆ ครูได้นำรายการวิทยุไปใช้ประกอบการสอนน้อยมาก เกี่ยวกับการจัดรายการวิทยุ ครูเห็นว่ารายการบันเทิงและดนตรีค่อนข้างมาก และมีความเห็นว่าควรเพิ่มรายการการศึกษา

3. การรับฟังวิทยุ นักเรียนรับฟังวิทยุมากในช่วงเวลา 17.00 - 21.00 น. ตั้งแต่วันจันทร์ - วันศุกร์ นักเรียนมีความสนใจปานกลางในรายการเกี่ยวกับความรู้ ชาว คนตรี กีฬา สารคดี และบทความ ส่วนการโฆษณา นักเรียนในใจน้อย รายการส่วนใหญ่ทางสถานีวิทยุ นักเรียนเห็นว่าให้ความรู้มากพอควร รายการเกี่ยวกับข่าว สารคดี ธรรมหรือศาสนา ภาษา วรรณคดี และวัฒนธรรม การอภิปรายหรือสนทนา วิทยาศาสตร์ สุขภาพจิตและอนามัย คนตรีและเพลง กีฬา ละคร นักเรียนเห็นว่าให้ประโยชน์ในค่านต่าง ๆ พอสมควร

ปี 1957 Royal Commission an Broadeasting ของคานาดา ¹³ ได้ทำการสำรวจการจัดและการส่งรายการกระจายเสียงของสถานีวิทยุต่าง ๆ หลายสถานี ในประเทศคานาดา จากการสำรวจในอาทิตย์หนึ่ง ๆ ของปี 1957 สถานีวิทยุใหญ่ ๆ ของคานาดา 4 แห่ง ซึ่งได้จัดรายการวิทยุเชื่อมโยงกันส่งออกอากาศ ปราบกฏผลดังนี้

การจัดรายการของสถานีวิทยุในประเทศแคนาดา

Programmes Class	% of total time	Programmes Class	% of total time
Serious Music	16.2	Agriculture, fishing etc.	3.8
Light Music	10.5	Tragic drama	3.1
News and Weather	9.5	Variety	2.9
Popular Music	8.4	Political and Public Affairs	2.8
Old time and Western Music	5.7	Social and human relation	2.2
Domestic drama	5.5	Family living	2.2
Fine Arts and Literature	4.8	Sports News	1.5
Canadian Activities and heritage	4.4	Sports events	1.4
Religion	4.4	Comedy	1.4
		Other	4.0

รายการอื่น ๆ 4% เป็นรายการต่าง ๆ คือ ธรรมชาติวิทยาและวิทยาศาสตร์ ภูมิประเทศ และประชาชนในประเทศอื่น ๆ ข่าวสาร เบ็ดเตล็ด รายการตอบสนองจากผู้ฟัง อาชญากร ละครทางตะวันตก เทพนิยาย หายปัญหาเด็ก และการแข่งขัน รายการอื่น ๆ สำหรับเด็กและรายการเพื่อการส่งเสริมเด็ก และการแข่งขัน รายการอื่น ๆ สำหรับเด็กและรายการเพื่อการส่งเสริมเด็ก แต่ละรายการที่กล่าวมานี้ ใช้น้อยกว่า 1 เปอร์เซ็นต์